

En memoria da
Tumaisch Curschellas-Monn, Surrein
1925 - 2006

Bein savend ch'il Tumaisch era malsanetschs e ligiaus vid la sutga da rodas ein ins vegni surpri da sia mort anetga. La mort ha deliberau el da siu pitir sin quest mund. Il Tumaisch era enconuschents buca mo ella val, mobein era sur ils cunfins da nossa patria. Malgrad da pintga statura, eis el staus in commember marcant en nossa cumionza. Sia langeredad, ses meinis clars e sia vitalidad curdavan si ad in e scadin.

Tumaisch ei naschius ils 28 da settember 1925 en l'uciliva da vart dretga, giu Surrein. Ensemene cun 2 frars e 3 soras ha el passentau leu sia affonza. Sco usitau ha el frequentau las scolas ordinarias en Tujetsch. Carteivel han ils ligioms stretgs cun la patria, cun las muntognas teniu il giuven ella val. Suenter in onn egl jester giul Thurgau tier in pur eis el returnaus anavos per restar per adina en Tujetsch, a Surrein.

Tumaisch ha fatg il pur ed ius bia per crappa. El ha giu in bien maun, luvrava spert e cun inschign. Sulettamein igl unviern deva ei peda per empau recreaziun. Igl onn 1960 marida Tumaisch la giuvna Dora Monn da Cavorgia. La famiglia crescha entras 7 feglies che portan bia legria en casa. In buob ch'ils geniturs desideravan fetg ei morts tier la naschientscha. L'entira famiglia ha luvrau e barhau sil grond bein puril. La casa paterna han els baghegialu ora ed avon entgins onns ei il Tumaisch era segidaus cun siu schiender tier la construcziun dalla stalla bein veseivla da vart sut. Liunguriala ha il Tumaisch carteivel mai enconuschiu. El ha sco ils biars da quei temps luvrau e spargnau e tuttina fuva sia devisa: Viver e schar viver.

Sper il puesser ha il Tumaisch aunc trafficau bia auter. Cunzun ils scazis en nossa greppa han fascinau el tut aparti. Quella pissiun ha el artau da siu bab. Tgisa contas turas e cons fuorns ch'el ha aviert tscheu ni leu? Aschia fuva el enconuschiens buca mo en Svizra, mobein pigl entir mund entuorn. Quei attestan ils cudaschs da mineralogia. La biala collecziun sco era ils numerus exemplars vendi pigl entir mund entuorn dattan perdetga dil capavel cavacrappa. En ses giuvens onns ha Tumaisch era fatg dabia sport, cunzun ircun skis e cuorsa liunga. Ensemes cun auters curriders dalla val ni regiun ha Tumaisch gudignau pliras cuorsas regiunalas ni el militar. Ella staffetta haveva il giuven skiunz da Surrein da cuorer sutsi sco per exempl da Dieni a Milez tier la staffetta sursilvana. Sco mattatsch saiel aunc co nus admiravan quels giuvens tut en alv che unschevan lur skis avon la fatschenta da frisunz Maurus. Tier ils hobis da Tumaisch s'udeva il leger sco era dar troccas ni jass. El chor baselgia ha il trapassau cantau rodund 40 onns. Il chor ha undrau siu commember d'honur cun la canzun da cumiau tier la sepultura.

Plirs onns ei Tumaisch Curschellas s'engaschaus pil generaless. Aschia eis el staus gerau, el cussegl da vischernaunca, el cussegl d'administraziun dallas pendicularas ed aunc en ulteriuras cummissiuns. El haveva in agen mein e scheva buca balluccar schi tgunsch. Insumma ei Tumaisch staus in um ch'ins steva tgunsch entuorn. El era versaus e cudaschaus e saveva raquintar en fuorma originala e plein entusiassem, saveva denton era sevilar sch'e fageva basegns. Ses meinis eran clars ed entelgeivels.

Il canticuau barhar ha priu ina anetga fin igl onn 2004. Ils 17 da fenadur da quei onn ha ina attacca dil tschurvi sfurzau il Tumaisch en sutga da rodas. Era la faviala ha el piars. Ina greva frida per el e ses da casa. Sia dunna Dora e las feglas han denton giu grond quitau dil bab e tgirau el di e notg. In grev buordi che buca mintgin fuss el cass da dumignar senza puplar. Igl october digl onn 2006 ha Tumaisch Curschellas stuiu serender a Glion el spital per schar operar ina caussetta. Deplorablamein ha el suenter l'operaziun pigliau malcostas ed aschia morts ils 23 d'october en consequenza da quei. Ti pitir e semudergiar ha priu ina fin aschia ch'el sa ussa guder il rauas perpeten. Lein mantener il Tumaisch en buna memoria, el rauassi en pasch.